

https://doi.org/10.59444/2024SERredGor_Seu_PAr19

Kacper Frąckowiak

Uniwersytet Gdański

POŁAND'ROCK FESTIVAL JAKO WYDARZENIE MEDIALNE*

Zaplecze teoretyczne analizy

Wydarzenia medialne są nieodłączną częścią współczesnej cywilizacji medialnej¹. Mają one jednak różną formę. Niektóre są transmitowane na żywo w telewizji. Wiąże się to zwykle z pewną zmianą ramówki, w zależności od wagi wydarzenia może być ona mniejsza lub większa. Inne wydarzenia poza relacją telewizyjną są prezentowane w radiu. Spiker, komentator lub lektor muszą nakreślić, jak wygląda sytuacja, której są świadkami. Przykładem wydarzeń medialnych są zawody sportowe bądź wejścia na żywo z miejsc, w których dzieje się coś wyjątkowego. Niektóre wydarzenia są transmitowane wyłącznie w internecie na platformach do tego przeznaczonych. Istnieją też wydarzenia medialne, które pokazywane są w swego rodzaju odcinkach, a transmisje na żywo przedstawiają tylko niektóre ich części.

Przedmiotem zainteresowania w niniejszym artykule jest 25. Połand'Rock Festival. Była to ostatnia edycja festiwalu odbywająca się przed pandemią COVID-19, relacjonowana „w odcinkach” pojawiających się każdego dnia, jak i w formie ciągłej relacji na żywo w serwisie internetowym YouTube. Celem artykułu jest rozpoznanie Połand'Rock Festivalu (dawniej: Przystanek Woodstock) w kategoriach wydarzenia medialnego. Można go zakwalifikować do jednego z typów, które wymieniają w kanonicznej pracy *Wydarzenia medialne: historia transmitowana na żywo* D. Dayan i E. Katz. Hipoteza badawcza zakłada, że Połand'Rock Festival należy do typu nazywanego koronacją,

* Artykuł jest efektem badań prowadzonych pod kierownictwem dr hab. Magdaleny Steciąg, prof. UZ, na seminarium licencjackim.

¹ Por. T. Goban-Klas, *Cywilizacja medialna: geneza, ewolucja, eksplozja*, Warszawa 2005.

a adekwatnym gatunkiem telewizyjnym do jego transmitowania jest opera mydlana. Główne narzędzie służące rozpatrzeniu zagadnienia, jakim jest typ wydarzenia medialnego, stanowi scharakteryzowanie elementów występujących w relacjach oraz ich analiza mieszcząca się w wymiarach syntaktycznym, pragmatycznym i semantycznym. Jest to zgodne z definicją wydarzenia medialnego ujmowanego jako „uroczystość, która stanowi wyłom w codzienności (syntaktyka), której uświęcone treści traktowane są z namaszczaniem (semantyka), a oddana widownia czynnie w niej uczestniczy (pragmatyka)”².

Syntaktyczne postrzeganie wydarzenia medialnego wiąże się z wyjściem ze studia, które widzowie znają. Ma również związek z przerwaniem ramówki, czyli wyjściem z rutyny. Takie działanie ze strony telewizji podkreśla, jak ważne jest to, co się dzieje³. Odbiorca widzi, że jest to swego rodzaju wyjście poza codzienny, znany mu format. Działa to w ten sposób, że może on zauważyć, że dana uroczystość lub zdarzenie jest ważniejsze niż to, co może oglądać na co dzień.

Pragmatyka wydarzenia medialnego sprawia, że całe widowisko elektryzuje widownię⁴, która staje się kolejnym bohaterem wydarzenia, nie mniej ważnym od tych, których ono bezpośrednio dotyczy. Widz może wczuć się nie tylko w rolę obserwatora, ale też uczestnika wydarzeń, mimo że obserwuje je przez ekran lub słyszy to, co się dzieje, przez odbiornik radiowy.

Semantyczny wymiar to odpowiednia „otoczka” związana z tym, co widz ogląda. Wydarzenie w mediach przedstawione jest w taki sposób, w jaki organizatorzy tego chcą. Oznacza to, że jego doniosłość nie jest zależna tylko od wagi samego wydarzenia, ale też narracji o nim⁵. Jest ona budowana poprzez wykorzystanie różnych zabiegów – począwszy od pracy kamery, a skończywszy na sposobie, w jaki spiker, prezenter lub bohaterowie się wypowiadają. Celem wymienionych wcześniej zabiegów jest przekonanie widza co do wagi wydarzenia. Zgodnie z wypracowaną przez D. Dayana i E. Katza koncepcją wydarzenia medialne dzielą się na trzy podstawowe typy: konkwisty, konkursy i koronacje⁶.

Do kategorii **konkwist (podbojów)** należą m.in. wydarzenia przedstawiające wielkość człowieka, takie jak lądowanie na Księżycu. Do kategorii podbojów przypisywane są również przełomowe wydarzenia polityczne⁷. Takiego typu wydarzenia mają pokazywać to, jak wiele potrafi zdziałać człowiek i przedstawiają sytuacje, które mogły wydawać się niemożliwe. Konkwista to wydarzenie jednorazowe. Zgodnie z opisem

² D. Dayan, E. Katz, *Wydarzenia medialne. Historia transmitowana na żywo*, Warszawa 2008, s. 54.

³ *Ibidem*, s. 50.

⁴ *Ibidem*, s. 53.

⁵ *Ibidem*, s. 52.

⁶ *Ibidem*, s. 70-71.

⁷ *Ibidem*, s. 13.

D. Dayana i E. Katza ten scenariusz nie ma określonych reguł, a bohater ma z założenia niewielkie szanse na zwycięstwo. Wszystko dlatego, że jego przeciwnikami są np. natura lub przekonania większości⁸. Te wydarzenia pokazują, że człowiek może wybiegać daleko w przyszłość i pokonywać wszelkie bariery. Gatunkiem telewizyjnym, któremu można przypisać kategorię podboju, jest western⁹. Jest to swego rodzaju starcie dobra ze złem, w którym jedną ze stron jest człowiek, a drugą – bariery wytyczone przez naturę.

Konkursy to wydarzenia odbywające się cyklicznie, na jasnych zasadach, które są wszystkim znane. Co ciekawe, nie należą do nich tylko eventy sportowe (igrzyska olimpijskie, mistrzostwa świata w piłce nożnej), ale w tej kategorii zawierają się też debaty polityczne. Założenia są takie, że każdy z uczestników ma szansę na wygraną. Odbiorcy mają swoich faworytów. Właśnie z tego powodu widza przed telewizorem zatrzymuje pytanie: „Kto wygra?”¹⁰. Analogicznym gatunkiem telewizyjnym jest quiz¹¹, w którym zwycięzca jest tylko jeden i zgarnia wszystko. Przegrani muszą zadowolić się nagrodami pocieszenia.

Koronacje mają ścisły związek z tradycją. Do tego typu wydarzeń należą m.in. śluby królewskie, koronacje nowego władcy oraz pogrzeby ważnych osób¹². Mimo że się powtarzają, to nie ma w nich cykliczności¹³. Ich założeniami jest odwoływanie się do tradycji, która kształtowała się przez lata. Mimo że orientacja czasowa koronacji skierowana jest na przeszłość, skłania do refleksji na temat przyszłości¹⁴. Elementami tej kategorii są również rytuały odgrywane w czasie wydarzenia – są to konkretne działania podejmowane przez organizatorów, których znaczenie wraz z upływem czasu staje się symboliczne, gdyż łączą teraźniejszość z przeszłością¹⁵. Mogą być nimi tak samo słowa (modlitwy, przysięgi), jak i czyny (gesty, ukłony). Gatunkiem telewizyjnym, do którego można przypisać ten typ, jest opera mydlana¹⁶. Tego typu wydarzenia swoją narracją bardzo przypominają popularne telewizyjne „tasiemce” czy telenowele. Jest w nich miłość, są ładne stroje, a także tradycja, która bywa ważnym tłem w tego typu produkcjach. Wszystko jest poprowadzone tak, aby sprawiało przyjemność oglądającym.

Wymienione typy wydarzeń medialnych nazywane są integracyjnymi.

⁸ *Ibidem*, s. 80.

⁹ M. Kołodziejczak, A. Stępińska, *Teoretyczne podstawy badań nad wydarzeniami medialnymi*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2014, nr 1, s. 16.

¹⁰ *Ibidem*, s. 80.

¹¹ *Ibidem*, s. 16.

¹² A. Barabasz-Bielecka, *Pogrzeb na żywo. O rytuale w mediach*, „Prace Etnograficzne” 2013, t. 41, z. 2, s. 126.

¹³ D. Dayan, E. Katz, *op. cit.*, s. 80.

¹⁴ A. Barabasz-Bielecka, *op. cit.*, s. 126.

¹⁵ M. Hodalska, *Wydarzenia medialne i maratony katastrof – jak trauma i terror zmieniają teorię komunikacji*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2014, t. 57, nr 4, s. 680.

¹⁶ M. Kołodziejczak, A. Stępińska, *op. cit.*, s. 16.

Z czasem medioznawcy (T. Liebes, J. Curran) rozszerzyli ich kategoryzację. W ten sposób wyróżniono „wydarzenia destrukcyjne” (*disruptive media events*) i „maratony katastrof” (*disaster marathon*)¹⁷. Wspomniani wcześniej E. Katz i T. Liebes zaproponowali inną, bardziej uogólnioną kategorię: wydarzeń destruktywnych¹⁸. Do nowej kategorii należą: przymus, katastrofa i wojna.

Wydarzenia należące do typu nazwanego przymusem nie mają określonej częstotliwości – są nagłe, nie można ich przewidzieć ani zaplanować. Odbywają się one „wbrew zasadom”; oznacza to, że strona opresyjna nie trzyma się żadnych norm funkcjonujących w społeczeństwie. Jest to konflikt jednostki lub określonej grupy z inną grupą, jednostką, społeczeństwem lub kulturą. W tym wypadku element zaskoczenia działa na korzyść strony atakującej. Do tego typu wydarzeń należą m.in. akty terroryzmu i porwania. W odniesieniu do gatunków telewizyjnych można porównać je do seriali kryminalnych¹⁹. Narracja prowadzona jest w sposób wskazujący na to, że trzeba bać się napastników. Stawia też ludzi stojących po stronie prawa w bardzo pozytywnym świetle.

Wydarzenia w typie katastrofy, podobnie jak te z typu zwanego przymusem, nie mają swojej częstotliwości. Mimo rozwoju technologii nie ma możliwości przewidzenia katastrofy, której nikt się zwykle nie spodziewa. W mediach wypowiadają się eksperci, którzy ustalają jej przyczyny. Z początku są to tylko domysły, dopiero później informacje stają się dokładniejsze. Tego typu wydarzenia nie mają konkretnych zasad. Nikt nie ma wpływu na ich przebieg. Jest to konflikt natury bądź technologii i człowieka. Wydarzenia tego typu noszą cechy filmu katastroficznego²⁰. Pokazywane są skutki danej katastrofy, przeprowadzane wywiady z osobami, którym udało się przeżyć. Media starają się pokazać niszczącą siłę danego wydarzenia.

Trzecim typem destrukcyjnych wydarzeń medialnych jest wojna. Ponownie nie ma tu ustalonej częstotliwości, wszystko zależy od osób, które decydują o danym konflikcie. Media stale przekazują informacje z frontu. Relacje zwykle są prowadzone z naciskiem na sukcesy, żeby podbudować morale jednej z walczących stron. Wszystko odbywa się na zasadach konfliktu zbrojnego. Analogicznym gatunkiem telewizyjnym jest serial wojenny²¹. Bez przerwy napływają nowe informacje z frontu, które z czasem

¹⁷ T. Liebes, *Television Disaster Marathons: A Danger of Democratic Processes?*, [w:] *Media, Ritual and Identity*, ed. T. Liebes, J. Curran, London 1998, s. 71.

¹⁸ E. Katz, T. Liebes, *No More Peace! How Disaster, Terror and War Have Upstaged Media Events*, „International Journal of Communication” 2007, nr 1, s. 157-166.

¹⁹ M. Kołodziejczak, A. Stępińska, *op. cit.*, s. 16.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*.

układają się w jakąś całość. Fabułą są tu konflikt zbrojny i walka w obronie wartości, bohaterami – żołnierze.

Analiza Pol'and'Rock Festivalu jako wydarzenia medialnego

Przykładem cyklicznego wydarzenia medialnego organizowanego na dużą skalę jest Pol'and'Rock Festival (dawniej Przystanek Woodstock). Impreza niewątpliwie należy do kategorii wydarzeń integrujących. Festiwal jest organizowany przez fundację Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy. Założeniem imprezy jest chęć podziękowania osobom angażującym się w działalność fundacji. Do takich osób zaliczają się nie tylko wolontariusze, ale i darczyńcy. Festiwal ma otwartą formułę – organizatorzy nie sprzedają na niego biletów. Pierwsza edycja odbyła się w Czymanowie w województwie pomorskim w 1995 roku (dawniej w woj. gdańskim), druga w Szczecinie Dąbiu. Kolejne odsłony festiwalu nastąpiły w Żarach w województwie lubuskim. Od 2004 roku festiwal był organizowany w Kostrzynie nad Odrą. Ze względu na obostrzenia związane z pandemią koronawirusa 26. Pol'and'Rock Festival odbył się w warszawskim studio Transcolor. Następna edycja imprezy odbyła się w 2021 roku na lotnisku Makowice-Płoty w woj. zachodniopomorskim.

Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy ma własny, rozbudowany zespół medialny, który jest odpowiedzialny za stały kontakt ze zwolennikami fundacji oraz produkcję treści promujących jej działalność. Odpowiada on m.in. za aktywność w mediach społecznościowych, takich jak Facebook, Instagram czy TikTok. Jedną z najbardziej rozpoznawanych produkcji zespołu medialnego jest KręciołaTV. Jest to internetowa telewizja poświęcona działaniom fundacji Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy. Materiały wideo udostępniane przez zespół Kręcioły są relacjami koncertów z Przystanków Woodstock oraz Pol'and'Rock Festivalu oraz finałów WOŚP. Znajdują się tam również filmy „za kulis” pracy fundacji. Popularność zyskała też forma kontaktu z odbiorcami, która jest ściśle związana z pandemią – „Domowa Orkiestra”, czyli transmisje na żywo, które prowadzi prezes fundacji – Jerzy Owsiak. KręciołaTV ma swoją stronę internetową oraz bardziej popularny od samej strony kanał w serwisie YouTube, na którym prezentowane są głównie filmy związane z Pol'and'Rock Festiwalem. Udostępniane w serwisie YouTube nagrania relacjonują to, co dzieje się w czasie trwania festiwalu. Są one dobierane według odpowiednich kryteriów.

25. Pol'and'Rock Festival, który odbył się w 2019 roku, był ostatnią edycją umiejscowioną w Kostrzynie nad Odrą. KręciołaTV stale udostępniała jednak w internecie różnorodne treści związane z bieżącymi wydarzeniami, budując tym samym porządek wydarzenia medialnego.

1. Porządek festiwalu kreowany przez kanał KręciołaTV

a. Przed rozpoczęciem wydarzenia

Nagrania video przygotowane przez zespół Kręcioły zwykle pojawiają się na kanale YouTube jeszcze przed oficjalnym rozpoczęciem festiwalu Pol'and'Rock. Pierwszy film dotyczący analizowanej edycji imprezy został przesłany miesiąc przed festiwalem i przedstawiał młodych artystów, którzy zgłosili się do eliminacji na Pol'and'Rock²². Organizatorzy festiwalu dają zespołom, które nie są znane, możliwość zdobycia większej rozpoznawalności. Kluczem do tego ma być występ na Pol'and'Rock Festivalu. Każdego roku artyści przesyłają swoje płyty, jury później decyduje o tym, kto może starać się o występ na scenach festiwalowych.

Kolejny materiał wideo został udostępniony we wtorek, 30 lipca. Każdy film jest opatrzony energetycznym fragmentem utworu *Devils got you beat* zespołu Blues Sarceno. Pierwsze ujęcia w materiale pokazują okoliczną przyrodę, następnie widać wejście na teren imprezy; jest to nagrane „z ręki”, czyli bez statywu. Operator kamery pokazuje parę młodych ludzi, którzy trzymając się za ręce, wchodzi do miasteczka festiwalowego. Następnie można zobaczyć to, co dzieje się za kulisami. Prezes fundacji odwiedza festiwalowy sklep czy prowadzi odprawę wolontariuszy dbających o porządek w czasie wydarzenia. W pewnym momencie widać ich również w czasie pracy, przedstawiona jest sytuacja, kiedy opieką otaczają jedną z uczestniczek wydarzenia. Tego typu zabieg to jasny komunikat dla odbiorcy, że wszystko jest przygotowane jak najlepiej. Ważnymi bohaterami filmu są też sami uczestnicy, którzy tłumnie przybywają na pole namiotowe²³.

Dzień przed rozpoczęciem festiwalu w mediach społecznościowych (YouTube, Instagram) wzrasta częstotliwość udostępniania materiałów. W środę 31 lipca zespół KręciołaTV umieścił w serwisie YouTube pięć filmów przedstawiających wydarzenia z festiwalu.

Jako pierwszy do internetu trafił materiał z otwarcia Siema Shopu, czyli sklepu z gadżetami. Wideo przedstawia wesołych festiwalowiczów oraz sprzedawców, którzy z uśmiechem obsługują klientów²⁴. Pokazywanie ludzi w takich sytuacjach ma przekonywać, że zespół jest ze sobą zżyty. Kolejny materiał filmowy przedstawia uczestników Pol'and'Rock Festivalu. Nacisk jest tu kładziony na to, jak różni od siebie

²² KręciołaTV, *Final Eliminacji do Pol'and'Rock 2019 – zobaczcie jak było!*, <https://www.youtube.com/watch?v=BwtXZbRcpgI> [dostęp: 13.04.2021].

²³ KręciołaTV, *Festiwalowicze przybywajcie!*, <https://www.youtube.com/watch?v=gKadKUCtn-PQ> [dostęp: 20.04.2022].

²⁴ KręciołaTV, *SiemaShop już otwarty!*, <https://www.youtube.com/watch?v=Sn4TLc5aYCG&t=1s> [dostęp: 20.04.2020].

są festiwalowicze. W materiale wideo widać dzieci w wózkach, osoby dorosłe oraz seniorów²⁵. Twórcy sugerują tym samym, że każdy jest mile widziany. Jest to zgodne z hasłem festiwalu „Miłość, przyjaźń, muzyka”. Uczestnicy czują się swobodnie przed kamerami, bo właściwie na każdym kroku można spotkać członków zespołu Kręcioły. Najważniejsze elementy są w kolejnych momentach wyostrzane, reszta jest rozmyta. Widz w takiej sytuacji zwraca uwagę na głównego bohatera danego ujęcia. Stosowany jest też efekt slow motion, czyli tzw. zwolnione tempo. Wbrew pozorom nadaje on pewną dynamikę ujęciu i daje odbiorcy możliwość skupienia się na tym, co jest widoczne na pierwszym planie.

Pokazywanie festiwalu „od wewnątrz” jest sposobem na to, aby zbliżyć się do widza. Wskazuje także, że za całym przedsięwzięciem stoi sztab ludzi dbających o to, aby odbywało się w takiej formie, jaka jest znana wszystkim uczestnikom. Sprawia też, że osoby nad tym czuwające przestają być anonimowe.

Następny materiał ma formę sondy ulicznej²⁶. Dziennikarka pyta uczestników festiwalu o to, jakie jest ich zdaniem najlepsze miejsce do rozłożenia namiotu. Wydarzenie odbywa się na świeżym powietrzu, na dużym terenie, więc tego typu wskazówki są dla potencjalnego uczestnika bardzo ważne. Padają takie określenia jak „patelnia”, czyli miejsce na głównym polu namiotowym. Nazywa się w ten sposób, ponieważ jest najbardziej wystawione na działanie słońca. Film jest skierowany nie tylko do widzów, ale też do doświadczonych uczestników. Pierwsi otrzymają wskazówki dotyczące umiejscowienia namiotu, drudzy będą rozumieli, o które miejsca chodzi.

Ostatnim filmem udostępnionym dzień przed imprezą jest podsumowanie. Jest to montażowa kompilacja ujęć z całego dnia, w której ponownie wykorzystywano efekt slow motion. Widz może zobaczyć również tzw. timelapse – jest to ujęcie polegające na tym, że kamera robi zdjęcia co kilka sekund, po czym automatycznie składa je w przyspieszony film. Ten efekt pokazuje, jak wiele osób każdego dnia przechodzi przez uliczki miasteczka festiwalowego. Inne ujęcia pokazują patrole, które dbają o porządek na festiwalu. Ważną przebitką jest ta, która pokazuje spotkanie organizatorów z policją i wicewojewodą lubuskim – Wojciechem Perczakim²⁷. Odbiorca może wywnioskować, że festiwal jest bezpieczny, ponieważ poza ratownikami medycznymi i profesjonalną ochroną są tam też funkcjonariusze policji. Dzięki odpowiednio dobranym ujęciom widz może zajrzeć za kulisy festiwalu.

²⁵ KręciołaTV, *Ludzie Poland'Rocka*, <https://www.youtube.com/watch?v=Dj2m2px6Q6Y> [dostęp: 20.04.2022].

²⁶ KręciołaTV, *Gdzie rozbić namiot? Spytaliśmy!*, <https://www.youtube.com/watch?v=vWcgp-TjdTOE> [dostęp: 13.04.2021].

²⁷ KręciołaTV, *Podsumowanie środy!*, <https://www.youtube.com/watch?v=7iGm3qysiCc&t> [dostęp: 20.04.2022].

b. W trakcie wydarzenia medialnego

Każdego roku Poland'Rock Festival rozpoczyna się w czwartek. W pierwszym materiale udostępnionym tego dnia uczestnicy podpowiadają, co należy wziąć ze sobą przed wyjazdem. Jest to kolejny materiał nagrany w formie sondy. Osoby występujące w filmie mówią o tym, jakie rzeczy są niezbędne na festiwalu. Ich rady mają charakter żartobliwy, a jednocześnie są pomocne dla osób, które wybierają się do Kostrzyna pierwszy raz: „Na pewno nie bierzcie bardzo dużo alkoholu, bo nie wolno na Poland'Rock być pijanym. Sam Jurek mówi, żebyśmy przeżyli to na trzeźwo”²⁸. Wybrano tę odpowiedź, aby zaznaczyć, że słowa Jerzego Owsiaaka nie są uczestnikom obojętne. Film pokazuje, że uczestnicy chętnie służą radą oraz potrafią podejść do niektórych kwestii z dystansem.

Jeden z materiałów udostępnionych w czwartek przedstawia oficjalne rozpoczęcie festiwalu. Jest to najważniejszy i najbardziej charakterystyczny punkt całego wydarzenia, które w 2019 roku miało wyjątkowy przebieg. Kamery ustawione były tak, aby było widać tłumy uczestników. Festiwalowicze trzymali słoneczniki, co stanowiło nawiązanie do Przystanku Woodstock z czasów, kiedy odbywał się w Żarach. Miasteczko festiwalowe było wtedy usytuowane w pobliżu pola słoneczników, które zostało niejako odtworzone przez ludzi trzymających kwiaty. Następnie rytualnie powtarzano za Jerzym Owsiakiem słowa przysięgi: „To jest mój kawałek ziemi, o który będę dbał i który będę szanował. To jest mój dom, w którym panuje miłość, tolerancja, braterstwo i przyjaźń. Tak mi dopomóż rock'n'roll, rock'n'roll, rock'n'roll!”. Na nagraniu widać, jak tłum festiwalowiczów wspólnie przysięga trzymać się założeń festiwalu. Następnie nad polem przelatują samoloty, co nawiązuje do kolejnej dawnej „woodstockowej” tradycji sprzed lat – nad polem przelatywały wówczas Iskry, czyli samoloty zespołu akrobacyjnego Polskich Sił Powietrznych. Kolejnym punktem było zaproszenie na scenę marszałków województw, którzy pomagali przy organizacji. Festiwal (jak co roku) został otwarty przez kolejarza, Romana Polańskiego. W 2019 roku otworzył go słowami: „W imieniu PKP 25 Poland'Rock Festival w Kostrzynie województwo lubuskie, odjazd!”, po czym zagwizdał swoim konduktorskim gwizdkiem, dokładnie tak, jak przed wyjazdem pociągu ze stacji. Następnie orkiestra dęta odegrała utwór „Glory, Glory, Hallelujah”²⁹.

Nawiązania do tradycji, które powstały przez lata organizowania festiwalu, są ważnym elementem kreowania wydarzenia medialnego. Poland'Rock Festival zwykle odbywa się na przełomie lipca i sierpnia, co za tym idzie, jeden z festiwalowych dni odbywa się w rocznicę wybuchu powstania warszawskiego. Kolejną tradycją festiwalu

²⁸ KręciolaTV, *Pakujemy się na festiwal! Co zabrać ze sobą na #polandrock2019*, <https://www.youtube.com/watch?v=BVLjth3QJI> [dostęp: 20.04.2022].

²⁹ KręciolaTV, *Poland'Rock otwarty!*, <https://www.youtube.com/watch?v=TonwiNfOuLo&t> [dostęp: 20.04.2022].

jest oddanie hołdu powstańcom. Jest to powtarzalny punkt programu udokumentowany na filmie Kręcioły³⁰. Wybór utworu muzycznego, który rozpoczyna nagranie, jest nieprzypadkowy. Odbiorca słyszy fragment koncertu zespołu Lao Che, w którym fani razem z artystami śpiewają piosenkę pt. *Wojenka*. Pierwsze ujęcia pokazują uczestników obserwujących to, co dzieje się na scenie. Następne ujęcia przedstawiają strażaków, którzy podjeżdżają wozami w pobliże sceny. Każdy z nich ma włączone sygnały świetlne. Chwilę później pojawiają się ratownicy medyczni. W pewnym momencie kamera skupia się na jednym z uczestników, który zdejmuje z głowy beret na znak szacunku dla powstańców. Muzyka w pewnym momencie cichnie, a jej miejsce zajmuje dźwięk syren alarmowych. Uczestnicy festiwalu wspólnie odśpiewują *Mazurek Dąbrowskiego*. Upamiętnienie powstańców kończy się przemówieniem Jerzego Owsiaka, w którym mówi, że bohaterom, którzy walczyli o wolność Polaków, należą się cześć i chwała. Przypomina, że symbole narodowe należy szanować. Tego typu materiały wskazują na to, jak ważne są wartości patriotyczne – nie tylko dla uczestników imprezy, ale też jej organizatorów. Można wywnioskować, że Poland'Rock Festival poza zabawą ma być okazją do budowania więzi na podstawie wspólnie wyznawanych idei.

Inne materiały przedstawiają skróty z koncertów. Pierwszym udostępnionym filmem była relacja z występu zespołu Avatar, który jest znany na całym świecie. Avatar gra muzykę heavymetalową. Materiał musi przekazywać atmosferę, która panowała w czasie występu. Widz ogląda montaż ujęć, w których widać występujących artystów. Publiczność w filmie skacze w rytm muzyki, część z uczestników wykonuje tzw. headbanging, czyli machanie głową w rytm muzyki. Festiwal słynie z tego, że na jego scenach występują gwiazdy muzyki pierwszego sortu³¹.

Poza wartościami takimi jak miłość, przyjaźń i muzyka organizatorzy promują też ekologiczny styl życia. Akcja kolejnego filmu rozgrywa się w miejscu poświęconym ekologii³². Dzięki temu materiałowi widz dowiaduje się, jakie aktywności przygotowano dla uczestników. Jest to inicjatywa, która ma przedstawić chętnym styl życia less waste, tj. polegający na zmniejszeniu ilości wyrzucanych przez siebie odpadów. Film kolejny raz udowadnia odbiorcy, że Poland'Rock nie tylko bawi, ale i uczy. W tym przypadku – jak dbać o planetę.

Każdego roku festiwal kończy się występem Piotra Bukartyka i wybranych w wyniku castingu uczestników festiwalu, a wykonywany przez nich utwór nosi tytuł *Z tyłu*

³⁰ KręciołaTV, *Godzina „W” na Poland'Rock!*, [https://www.youtube.com/watch?v=zm1vXs\)Ba-qI](https://www.youtube.com/watch?v=zm1vXs)Ba-qI) [dostęp: 15.04.2021].

³¹ KręciołaTV, *Kulisy koncertu Avatar!*, <https://www.youtube.com/watch?v=KhrqpCgi-GE> [dostęp: 20.04.2022].

³² KręciołaTV, *Bądźcie ekologiczni wraz z Allegro na #polandrock2019*, <https://www.youtube.com/watch?v=9tVVQ4UmvjQt> [dostęp: 15.04.2021].

chmur. Podobnie jak na rozpoczęciu przed sceną znajdują się tłumy. Ujęcia pokazujące nieprzebrane rzesze miłośników festiwalu wskazują na to, jak głęboko zakorzeniona jest ta tradycja. Oko kamery koncentruje się na uczestnikach, którzy śpiewają piosenkę razem z występującymi³³. Nagranie występu i udostępnienie go w internecie jest znakiem, że osoby mające okazję wystąpić w czasie zakończenia są tak samo ważne jak zespoły, które gościły na scenach imprezy muzycznej.

c. Po zakończeniu wydarzenia medialnego

Festiwal zakończył się trzeciego sierpnia, jednak nie jest to koniec udostępniania w internecie materiałów z uczestnikami w roli głównej. Przykładem może być film, który dzień po zakończeniu imprezy ukazał się na kanale YouTube KręciołaTV. Jest on podsumowaniem wszystkich filmów przedstawiających uczestników festiwalu. Ujęcia przedstawiają konkretne osoby, co ma ukazać, jak różni ludzie biorą udział w wydarzeniu. Widać dzieci z tabliczkami, młodzież, dorosłych oraz osoby starsze. W innych ujęciach widoczny jest tłum, który bawi się na koncertach. Nie ma informacji, czy występ trwa w danym momencie. Daje to wrażenie, że każdy koncert budzi w uczestnikach ogromne emocje. Ujęcia zmieniane są dynamicznie, zachowana jest też chronologia. Pierwsze ujęcia wskazują na to, że nagrywane były w południe, kolejne w późniejszych porach dnia. W tle słychać utwór zespołu Kult pt. *Polska*³⁴.

2. Projektowanie przekazu przez zespół prasowy – realizacja funkcji semantycznej, pragmatycznej i syntaktycznej

KręciołaTV, udostępniając materiały na kanale YouTube, kreuje obraz wydarzenia – zespół porządkuje strukturę wydarzenia na zasadzie chronologicznej, relacjonując dzień po dniu przebieg festiwalu. Ważnym zadaniem przekazu medialnego jest budowanie wspólnoty użytkowników mediów społecznościowych, dlatego film przedstawiający rozpoczęcie imprezy nie został udostępniony jako pierwszy. Dodatkowo już w materiałach udostępnianych dwa dni przed imprezą widać tłumy ludzi, którzy przygotowują się do festiwalu. Przesyłane są również filmy pokazujące aktywności, w jakich mogą brać udział uczestnicy: warsztaty, wykłady czy panele dyskusyjne.

Fakt, że społeczność festiwalowa nastawiona jest na stworzenie wspólnoty, ujawnia się także w formie nagrań, które często przybierają postać sondy. Filmy te tworzone są

³³ KręciołaTV, *Piotr Bukartyk & Festiwalowicze – Z tyłu chmur – Zakończenie*, <https://www.youtube.com/watch?v=6nHe-b72ZQA> [dostęp: 20.04.2022].

³⁴ KręciołaTV, *Tak wygląda Polska!*, https://www.youtube.com/watch?v=IBFcfW_cKGA [dostęp: 20.04.2022].

w sposób żartobliwy, aby odbiorca oglądał je z przyjemnością. Zespół odpowiedzialny za media społecznościowe stara się, by nagrania potwierdzały przesłanie, jakie niesie ze sobą festiwal. Przebitki są starannie dobierane, odbiorca widzi na nich m.in. emocje festiwalowiczów – głównie intensywne i pozytywne. Zabiegi stosowane przez zespół KręciołaTV mają wskazywać na to, że hasło festiwalu „Miłość, przyjaźń, muzyka” realizuje się tam na żywo.

Każdy detal ma znaczenie dla przekazu medialnego. Oko kamery skupia się na uczestnikach, którzy się w jakiś sposób wyróżniają. Można zobaczyć wiele osób przebranych w ciekawe stroje (np. szczudlarz lub dmuchany tyranozaur). Na części ujęć widać też patrole, czyli specyficzne służby porządkowe festiwalu: czerwony – Pokojowy Patrol, czyli wolontariusze pomagający uczestnikom wydarzenia i służący informacją; niebieski – ochrona, czyli patrol porządkowy. Zwykle widać go na koncertach, na których patrolujący dbają o to, aby bezpieczeństwo było zachowywane. Dobór tego typu ujęć ma udowodnić, że zabezpieczenie festiwalu jest na najwyższym poziomie.

Na wielu ujęciach pojawia się prezes Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy – Jerzy Owsiak. Widać go zarówno za kulisami, gdzie zajmuje się organizacją festiwalu, jak i na scenie czy na otwartym terenie festiwalu. Ten zabieg wskazuje na to, że Owsiak również bierze czynny udział w organizacji wydarzenia. Sondy przeprowadzane przez zespół prasowy pokazują, że jest on blisko osób przebywających w miasteczku festiwalowym. Wypowiedzi uczestników dobierane są w taki sposób, aby przekaz był jasny i żeby niosły za sobą odpowiednie treści. Jest to wymiar semantyczny, gdyż ma wpłynąć na odbiorcę komunikatu dzięki narracji przeprowadzanej przez zespół KręciołaTV.

Narracja wydarzenia prowadzona przez zespół KręciołaTV sprawia, że widz jest na bieżąco z tym, co dzieje się na festiwalu. Ujęcia są dynamiczne, dobierane z odpowiednią starannością. Dynamika filmów przedstawiających uczestników festiwalu w ciągu dnia polega na tym, że widać ciągły ruch. Uczestnicy gdzieś idą, bawią się, tańczą. Ujęcia są krótkie i jest ich wiele, wykorzystywane są również efekty wizualne. Każdy z filmów ma odpowiednio dobraną pod klimat ścieżkę dźwiękową.

Jednak nie tylko dynamika jest tu ważna. Jeden z filmów udostępnionych przez zespół zajmujący się kreowaniem przekazu w mediach społecznościowych jest oparty na nagraniu kończącego się dnia. Ujęcia pokazujące skąpane w zachodzącym słońcu pole festiwalowe mogą emocjonalnie poruszyć widza, wywołując w nim odczucia skłaniające do refleksji³⁵. W ten sposób przekaz medialny realizuje funkcję pragmatyczną, ponieważ wywiera on na widzu określone wrażenie. Daje mu też poczucie bycia częścią tego wydarzenia, mimo że fizycznie się tam nie znajduje.

³⁵ KręciołaTV, *Piątkowy zachód słońca!*, <https://www.youtube.com/watch?v=sNuX-T5Mpek> [dostęp: 20.04.2022].

Przez cały rok na kanale KręciolaTV udostępniane są treści archiwalne. Są to zwykle nagrania koncertów z poprzednich lat udostępniane w całości, chociaż częściej dzielone na krótsze, najciekawsze fragmenty. Przesyłane są tam też tematyczne kompilacje ujęć z poprzednich festiwali. Tworzone są zwykle w konsultacji z jego uczestnikami, którzy w komentarzach na portalach społecznościowych sugerują, jakie treści powinny się znaleźć w materiale. Przykładem jest kompilacja ukazująca publiczność bawiącą się w czasie koncertów³⁶. W czasie trwania festiwalu nie pojawiają się tego typu materiały. Jest to w pewnym sensie przekroczenie normy. Porównać to można do zmiany ramówki w telewizji na potrzeby określonej transmisji. Jest to przejaw funkcji syntaktycznej przekazu medialnego.

Wnioski: Pol'and'Rock Festival jako koronacja

Wydaje się, że przekaz medialny związany z Pol'and'Rock Festiwalem najbardziej odpowiada charakterowi wydarzenia, jakim jest koronacja. Choć koronacje w swojej charakterystyce nie mają określonej częstotliwości, tu jednak jest ona zachowana. Impreza odbywa się co roku (w zmienionej formie zorganizowano ją także w czasie pandemii). Co za tym idzie, festiwal zachowuje ciągłość, o co dbają organizatorzy. Jest to wydarzenie wcześniej zapowiedziane – miłośnicy poznają datę kolejnej edycji kilka miesięcy wcześniej. Dokładnie tak samo jest w przypadku ślubów w brytyjskiej rodzinie królewskiej – ceremonię zaślubin księcia Williama i Kate Middleton zapowiedziano ponad trzy miesiące wcześniej³⁷. W tym czasie trwają również przygotowania organizacyjne ze strony fundacji, m.in. prowadzone są rozmowy z zespołami, które mają wystąpić na festiwalu, zbierane są opinie służb na temat bezpieczeństwa, projektowana jest również oprawa – od banerów po smycze, breloki i koszulki.

Dramaturgiczną osią tych przygotowań zawsze jest to, czy festiwal dojdzie do skutku oraz to, czy przebiegnie spokojnie. Jest to ważny aspekt, ponieważ fundacja ma tylu zwolenników, ilu przeciwników. Sam festiwal ma również opinię wydarzenia, w którym udział bierze margines społeczny. Dotychczas za każdym razem udawało się udowodnić, że uczestnicy są niesłusznie postrzegani jako grupa zagrażająca integralności kulturowej społeczeństwa.

Festiwal w swojej formie zawiera rytuały, a wiele z nich nabiera również znaczenia symbolicznego – wszystkie wydarzenia są dokładnie przemyślane i przygotowane; można zaobserwować powtarzalne zachowania będące jego nieodłącznymi częściami.

³⁶ KręciolaTV, *Najlepsze zachowania polandrockowej publiczności – Wasze zestawienie!*, https://www.youtube.com/watch?v=xkBbJMmI_2A [dostęp: 20.04.2022].

³⁷ The Royal Family Channel, *Details of Royal wedding released*, <https://www.youtube.com/watch?v=oZEBYlmo7os> [dostęp: 3.08.2022].

Przykładem zachowania o charakterze rytualnym jest przysięga, która po raz pierwszy rozpoczęła Poland'Rock Festival w 2019 roku. W swoim tekście zawiera wartości, które organizatorzy festiwalu starają się przekazywać uczestnikom. Następne edycje festiwalu (w latach 2020 i 2021) rozpoczynały się w ten sam sposób³⁸. Od lat festiwal rozpoczyna kolejnierzawodowo związany z Żarami w województwie lubuskim – Roman Polański. Jego gwizdek dla stałych bywalców jest jednym z najbardziej charakterystycznych symboli, a dla nowych uczestników – ciekawostką. Innym rytuałem jest używanie słów „Zaraz będzie ciemno” i różnych jego wariantów (np. akcja zapoczątkowana przez fundację WOŚP pt. „Zaraz będzie Czysto”³⁹). Jest to nawiązanie do filmu *RRRrrrr!!!* z 2004 roku, w którym na wykrzyczane wyżej hasło odpowiedzią było: *Zamknij się!*⁴⁰. Mimo pewnej przerwy stałą częścią festiwalu były też przeloty samolotów nad festiwalowym miasteczkiem. Kolejnym ważnym elementem jest zakończenie festiwalu – występ uczestników na jednej scenie z artystami. Jest to moment integracji pomiędzy dwoma światami – światem, który jest na scenie, i tym, w którym żyje większość osób biorących udział w wydarzeniu.

Według definicji orientacja czasowa koronacji znajduje się w przeszłości. Poland'Rock Festival nie odnosi się jednak tylko do tego, co było. Pojawiają się tam jednak rytuały odnoszące się do pierwszych edycji wydarzenia (słoneczniki, przelot nad polem festiwalowym), a tradycje są zachowywane, ale każdego roku występują jakieś zmiany (przysięga). Orientacja czasowa przekazu medialnego festiwalu jest więc osadzona nie tylko w przeszłości, ale i teraźniejszości.

Jak dowodzi analiza, Poland'Rock Festival jest wydarzeniem medialnym w typie koronacji. Uzasadnieniem są rytuały, które odbywają się w czasie imprezy; przykładami są wspomniane przeze mnie wcześniej rozpoczęcie, przysięga, charakterystyczne okrzyki. Prezes fundacji WOŚP jest w czasie festiwalu osobą odpowiedzialną za przeprowadzenie wielu z nich. W czasie wydarzenia panują zasady, których złamanie może wiązać się z krytyką ze strony społeczności festiwalowej – podobnie jak przekraczanie etykiety w czasie podniosłych ceremonii. Ponadto organizatorzy propagują określone wartości, takie jak jedność, patriotyzm, dbanie o środowisko oraz tolerancja. W swoich relacjach dokładają wszelkich starań, aby przekazać je nie tylko uczestnikom festiwalu, ale również odbiorcom, których nie ma na miejscu. Przekaz medialny, tak samo jak w przypadku innych wydarzeń mieszczących się w tej kategorii, jest starannie projektowany przez cały sztab specjalistów. Poland'Rock jest wydarzeniem, którego obsługa medialna stoi na najwyższym poziomie technicznym i realizatorskim.

³⁸ KręciolaTV, *Przysięga 26 Poland'Rock Festival*, <https://www.youtube.com/watch?v=zUyVB-BO41Hs> [dostęp: 20.04.2022].

³⁹ <https://polandrockfestival.pl/aktualnosci/zaraz-bedzie-czysto> [dostęp: 20.04.2022].

⁴⁰ FilmBox Polska, *Zaraz będzie ciemno – „RRRrrrr!!!”*, na kanale Filmbox, <https://www.youtube.com/watch?v=UioPwKLbqXk> [dostęp: 20.04.2022].

Bibliografia

Literatura przedmiotu

- Dayan D., Katz E., *Wydarzenia medialne. Historia transmitowana na żywo*, Warszawa 2008.
- Barabasz-Bielecka A., *Pogrzeb na żywo. O rytuale w mediach*, „Prace Etnograficzne” 2013, t. 41, z. 2, s. 121-133.
- Goban-Klas T., *Cywilizacja medialna: geneza, ewolucja, eksplozja*, Warszawa 2005.
- Hodalska M., *Wydarzenia medialne i maratony katastrof – jak trauma i terror zmieniają teorię komunikacji*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2014, t. 57, nr 4, s. 678-693.
- Katz E., Liebes T., „No More Peace!” *How Disaster, Terror and War Have Upstaged Media Events*, „International Journal of Communication” 2007, nr 1, s. 157-166.
- Kołodziejczak M., Stepińska A., *Teoretyczne podstawy badań nad wydarzeniami medialnymi*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2014, t. 6, nr 1, s. 1-21.
- Liebes T., Curran J., *Television Disaster Marathon: A Danger of Democratic Processes?*, [w:] *Media Ritual and Identity*, ed. T. Liebes, J. Curran, London 1996.

Strony internetowe

- <https://polandrockfestival.pl/aktualnosci/zaraz-bedzie-czysto> [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Bądźcie ekologiczni wraz z Allegro na #polandrock2019*, 2.08.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=9tVVQ4UmvjQt> [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Festiwalowicze przybywajcie!*, 30.07.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=gKadKUCtnPQ> [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Finał Eliminacji do Poland'Rock 2019 – zobaczcie jak było!*, 24.06.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=BwtXZbRcpgI> [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Gdzie rozbić namiot? Spytaliśmy!*, 31.07.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=vWcgpTjdTOE> [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Godzina „W” na Poland'Rock!*, 1.08.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=zm1vXsJ-BaqI> [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Kulisy koncertu Avatar!*, 1.08.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=KhrqpCgi-GE> [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Ludzie Poland'Rocka*, 31.07.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=Dj2m2px6Q6Y> [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Najlepsze zachowania polandrockowej publiczności – Wasze zestawienie!*, 8.07.2019, https://www.youtube.com/watch?v=xkBbJMmI_2A [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Piątkowy zachód słońca!*, 2.08.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=sNuX-T5Mpek> [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Piotr Bukartyk & Festiwalowicze – Z Tylu chmur – Zakończenie*, 1.12.2020, <https://www.youtube.com/watch?v=6nHe-b72ZQA> [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Podsumowanie środy!*, 31.07.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=7iGm3qysiCc&t> [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Poland'Rock otwarty!*, 1.08.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=TonwiNfOuLo&t> [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Przysięga 26 Poland'Rock Festival*, 4.08.2020, <https://www.youtube.com/watch?v=zUy-VBBO41Hs> [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Radio Poland'Rock nadaje!*, 31.07.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=eO3JqG9wa-RA> [dostęp: 20.04.2022].
- KręciolaTV, *Tak wygląda Polska!*, 4.08.2019, https://www.youtube.com/watch?v=IBFcwF_cKGA [dostęp: 20.04.2022].
- The Royal Family Channel, *Details of Royal wedding released*, <https://www.youtube.com/watch?v=o-ZEBylmo70s> [dostęp: 3.08.2022].

Pol'and'Rock Festival jako wydarzenie medialne

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest rozpoznanie Pol'and'Rock Festivalu (dawniej: Przystanek Woodstock) w kategoriach wydarzenia medialnego. W związku z tym przybliżone zostaną wszystkie typy wydarzeń medialnych: konkursy, konkwesty (podboje) i koronacje. Materiał badawczy składający się głównie z materiałów video udostępnianych przez organizatora – Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy – pochodzi z jednej edycji festiwalu z 2019 roku. Analiza pozwala stwierdzić, że Pol'and'Rock Festival jest wydarzeniem medialnym mającym liczne cechy koronacji.

SŁOWA KLUCZOWE: Pol'and'Rock Festival, wydarzenie medialne, konkurs, konkwesta, koronacja

Pol'and'Rock Festival as a Media Event

SUMMARY: The aim of the article is to discuss the Pol'and'Rock Festival (formerly Przystanek Woodstock) as a media event. Therefore, all types of media events will be presented: contests, conquests and coronations. The research material, consisting mainly of video materials provided by the organizer (The Great Orchestra of Christmas Charity Foundation), was limited to one edition of the festival in 2019. The analysis proved that the Pol'and'Rock Festival is a media event and allowed to assign it to the type of coronation.

KEYWORDS: Pol'and'Rock Festival, Media Events, contest, conquest, coronation